

© MARCEL BEKKEN

Zuivelverwerking op de hoeve becijferd

De afgelopen periode deed het Steunpunt Korte Keten in samenwerking met SBB Accountants & Adviseurs onderzoek naar kerncijfers in de hoevezuivelverwerking. Met financiële steun van de FOD Economie werd getracht de economische (meer)waarde van deze neventak te objectiveren en inzicht te krijgen in cijfers als omzetten, kosten en investeringslasten van een zuivelverwerkingstak op een landbouwbedrijf.

Koen Vanhentenrijk, Steunpunt Korte Keten en
Gert Van Thillo, SBB Accountants & Adviseurs

Werkwijze onderzoek

In dit onderzoek werden twee sporen bewandeld. Enerzijds analyseerde het Steunpunt Korte Keten elf hoevezuivelvaarders in detail, vertrekkende vanuit de SBB-resultaatrekening 2020. Deze rekening werd aangevuld met technische en detailgegevens tijdens één individueel gesprek met de ondernemer. Via een tool werden de landbouw-

en de zuivelverwerkingscijfers van elkaar gescheiden. Bovendien werd er gepoogd om te verdiepen tot op zuivel-productniveau. Anderzijds focuste SBB zich voornamelijk op de investeringen. Zo benaderde zij haar klanten die tussen 2015-2020 VLIF-investeringssteun voor korte keten zuivelverwerking aanvroegen. Twintig hoevezuivelaars stemden in om hun cijfers op te laten opnemen in de desktopanalyse.

Deelnemende hoevezuivelaars

Voor het detailonderzoek werd bij aanvang gestreefd naar een homogene pool van bedrijven. Bijgevolg werd er gekozen voor hoevezuivelaars en werden specifieke kaasmakers voorlopig niet opgenomen. Echter, tijdens de individuele bezoeken bleek al snel dat er van homogeniteit weinig sprake was. De basisgegevens in tabel 1 tonen de variatie aan.

Op de onderzochte bedrijven kwamen bovendien meer dan elf verschillende eindproducten voor. In de meeste bedrijven werden minimaal drie verschillende productgroepen aangeboden aan de consument. Het ene zuivelverwerkingsbedrijf is duidelijk het andere niet.

Omzet – kosten = arbeidsinkomen

Ook als we kijken naar de omzet en de kosten van de zuivelwerkingstak op de onderzochte bedrijven kwamen grote verschillen naar voren (tabel 2). Zo varieert de omzet van ± 28.000 tot ± 549.000 euro. De omzetmediaan geeft 102.681 euro aan op jaarbasis. Zetten we de zuivelverwerkingsomzet uit ten opzichte van de overige omzet

Het ene zuivelverwerkingsbedrijf is duidelijk het andere niet.

van dit landbouwbedrijf, dan bekomen we een variatie van 3 tot 88%. Gemiddeld genomen komt 36% van de omzet op deze landbouwbedrijven uit de zuivelverwerking. Ook voor de totale kosten (exclusief loonkosten) variëren de verkregen cijfers erg, namelijk van ± 21.000 tot ± 443.000 euro. De totale kostenmediaan geeft 90.994 euro aan op jaarbasis. Door de omzetten te verminderen met de totale kosten werd een arbeidsinkomen bekomen. Voor de zuivelverwerking varieert dat van ± 1300 tot ± 106.000 euro. De arbeidsinkomenmediaan geeft 22.923 euro aan op jaarbasis. Delen we dit arbeidsinkomen door het totaal aantal geschatte werkuren, dan bekomen we het arbeidsinkomen per gewerkt uur. Dit varieert op de onderzochte bedrij-

ven sterk, van 0,85 tot 11,58 euro per uur. Respectievelijk 60% van de bedrijven houdt meer dan 5 euro per uur aan arbeidsinkomen over. Gemiddeld genomen verwerft een hoevezuivelaar van deze pool een inkomen van 6,04 euro per uur verrichte arbeid.

Focus op de investeringen

In de SBB-desktopanalyse van twintig bedrijven werden de investeringen waarvoor VLIF-investeringssteun verkregen werd, bekeken en opgesplitst in vijf categorieën (tabel 3).

Verwerkingsmateriaal per productgroep populairste categorie

Er werd meestal voor verschillende categorieën investeringssteun aange-

Tabel 1. Basisgegevens deelnemende hoevezuivelaars

Parameter	Varieert tussen	Mediaan
Liters melk verwerkt	1420-200.000 liter	51.019 liter
Verwerkte liters t.o.v. geproduceerde liters melk	0,2%-100%	10%
Totale geschatte werkuren in verwerking & verkoop	1184-9370 uren	3568 uren
Aantal voltijdse arbeidskrachten in verwerking & verkoop	0,7-5,2 VAK	2,1 VAK

Tabel 2. Arbeidsinkomen

	Omzet zuivelverwerking	Aandeel totale omzet	Totale kosten zuivelverwerking (excl. loonkosten)	Arbeidsinkomen zuivelverwerking	Arbeidsinkomen per gewerkt uur zuivelverwerking
Min	27.943,27 euro	3%	21.466,42 euro	1.327,94 euro	0,85 euro
Max	548.723,70 euro	88%	443.087,97 euro	105.635,00 euro	11,58 euro
Gemiddelde	157.320,21 euro	36%	128.261,34 euro	29.058,80 euro	6,04 euro
Mediaan	102.681,09 euro	28%	90.944,60 euro	22.923,47 euro	5,46 euro

Tabel 3. Categorieën voor VLIF-investeringssteun

Categorie	Voorbeelden
Gebouwen en inrichting	Verwerkingsruimte, verkoopruimte, buitenruimte, koelruimte, ruwbouw ...
Verwerkingsmateriaal algemeen	Diepvriezer, frigo, etiketteerder, afwasmachine ...
Verwerkingsmateriaal per productgroep	Koeling, pasteurisator, afvulmachine, kookketel, ijssturbine, snelvriezer ...
Verkoopmateriaal	Bestelwagen, vrachtwagen, koeltoog, inrichting verkoopruimte, automaat, marktwagen, ijsbakken ...
Marketing	Opstartkosten (studiewerk, marketingplan ...)

vraag. Meer dan twee derde van de onderzochte groep vraagt een investering aan in drie of meer van de subcategorieën. Liefst 85% vroeg investeringssteun aan voor een investering die we kunnen catalogeren onder de verwerking van een bepaalde productgroep (bijvoorbeeld een ijs turbine). Slechts 10% van de ondernemers vroeg steun aan voor een marketinggerichte investering (figuur 1).

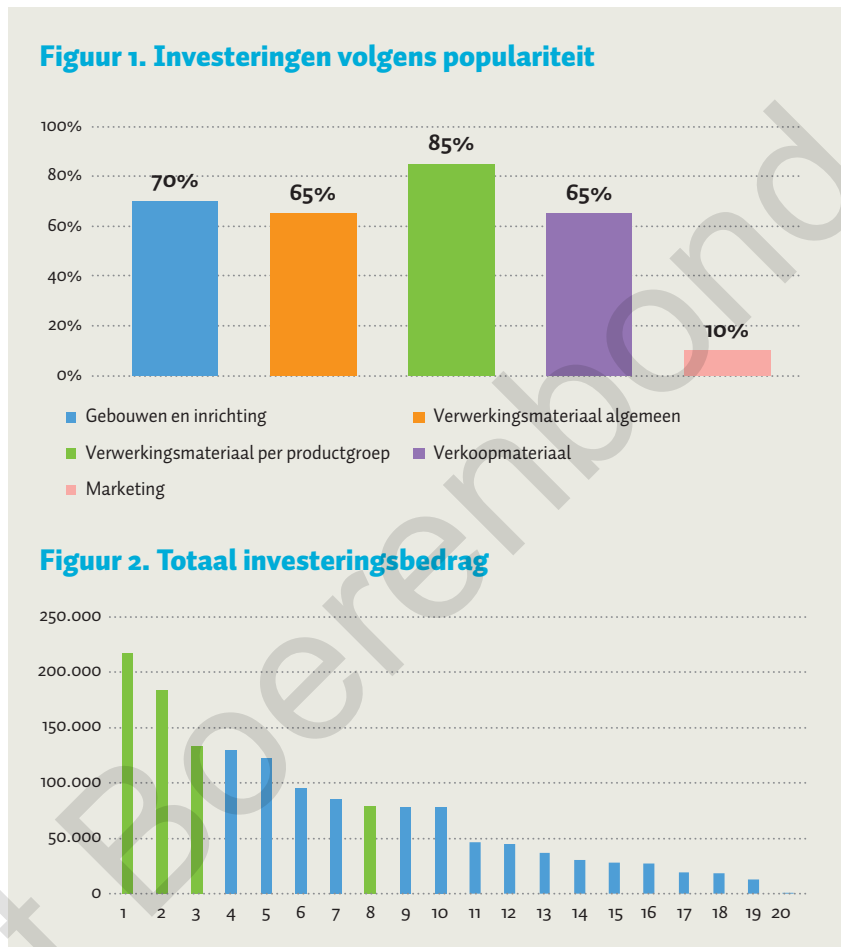
Grote spreiding in het totale investeringsbedrag

Als we het totale investeringsbedrag van hoog naar laag rangschikken, zien we een grote spreiding in de hoogte van de investeringen. Vier bedrijven investeerden minder dan 20.000 euro, terwijl vijf bedrijven meer dan 120.000 euro investeerden. Het mag niet verwonderlijk zijn dat de drie bedrijven met de hoogste investeringskosten alle drie bedrijven zijn die starten met hoevezuivel (figuur 2).

We kunnen opmerken dat de helft van de bedrijven meer dan 75.000 euro investeert. Het gemiddelde investeringsbedrag is dan ook net geen 70.000 euro. Tegenover de tien bedrijven met een lagere investeringskost (nummer 11 tot en met 20), heeft deze groep vooral hogere investeringen uitgevoerd binnen de categorie 'Gebouwen en inrichting'.

Creëerde de zuivelverwerking een meerwaarde?

Om de economische (meer)waarde van eigen zuivelverwerking te objectiveren, kijken we terug naar het detailonderzoek van Steunpunt Korte Keten. De parameter 'Gecreëerde meerwaarde' werd gedefinieerd als de omzet zuivelverwerking min de verwerkte liters melk vermenigvuldigd met de eigen gemiddelde melkprijs, aangezien de melk hier ter plaatse verwerkt wordt en niet naar de melkerij gaat. Deze keuze levert een economische meerwaarde op. In dit onderzoek varieert

deze meerwaarde van ± 23.000 tot ± 526.000 euro. Gemiddeld genomen werd op deze bedrijven dus 77.000 euro gecreëerd door zuivelverwerking. Opgelet, hierbij werd geen rekening gehouden met de bijkomende kosten als gevolg van deze keuze.

En op productniveau?

Bij het inzoomen op productniveau werd duidelijk dat op het terrein hier rond zeer weinig gekend is of getoetst wordt. Het gebruik van niet-ideale verdeelsleutels zoals liters melk, omzet of tijdsinvestering en schattingen zijn hiervan een gevolg. De bekomen resultaten op productniveau zijn louter illustratief voor de deelnemende bedrijven en moeten verder individueel bekeken worden. Algemeen kunnen we stellen dat er duidelijke kosten- en rendementsverschillen zijn tussen ver-

schillende productgroepen en dat de arbeidskosten bijna steeds erg doorslaggevend zijn.

Hoe gaat het verder?

Voel jij na het lezen van dit artikel ook de nood om een beter zicht te krijgen op een neventak van jouw bedrijf? Laat het dan zeker weten, want ook in 2022-2023 gaan we verder op zoek naar kerncijfers uit de korte keten. We zetten dit onderzoek verder en tevens open voor alle korteketentaken waarvan de cijfers momenteel verweven zitten in de algemene resultaatrekening van het gehele landbouwbedrijf. Contacteer zeker het Steunpunt Korte Keten bij interesse. ■

Dit onderzoek werd mogelijk gemaakt met financiële steun van de FOD Economie.